

TARTU ÜLIKOOL

Õpetaja, mis Sinust sõltub?

Äli Leijen

õpetajahariduse professor
Tartu Ülikool, haridusteaduste instituut

Ülevaade

- Õpetaja enesetõhusus
- Tööga rahulolu
- Autonomoomia
- Õpetaja kollektiivne enesetõhusus
- Õpetajate koostöö

OECD TALIS: Teaching and Learning International Survey / Rahvusvaheline õppimise ja õpetamise uuring: õpetajad, nende töö ja töökeskkond

- 34 riiki, põhikooli viimase astme õpetajad, ligi 200 kooli á 20 õpetajat, juhuvalim.
- Eestis 197 kooli, 197 koolijuhti ja 3129 õpetajat. Eestis 100% valimisse kuulunud koolijuhtidest ja 99% õpetajatest.
- TALIS 2013 Results: an international perspective on teaching and learning, OECD 2014

TALIS

1. **Õpetaja enesetõhusus ja tööga rahulolu** kui olulised professionaalsuse näitajad
2. Õpetamispraktikad ja pedagoogilised veendumused
3. **Õpetajate koostöö** ja tööaeg
4. Klassikliima/klassikeskkond: psühholoogiline, distsiplinaarne

Enesetõhusus

- ... väljendab indiviidi hoiakuid ja uskumusi **oma võimekusse** teatud tegevuste edukal sooritamisel (Bandura, 1997). Valdkonnaspetsiifiline.
- **Õpetaja enesetõhusus TALISE uuringus**
 - Klassijuhtimine
 - Õpetamismeetodid
 - Õpilaste juhendamine ja motiveerimine (teistega võrreldes kõrgem)

Tööga rahulolu

- Tööga rahulolu analüüsimiseks TALIS 2013 uuringus kahest aspektist lähtuvalt:
rahulolu töökeskkonnaga ja rahulolu õpetajakutsega.

Meie koolides valitseb arusaam, et õpetajaamet pole ühiskonnas au sees.

Vaid 14% meie õpetajatest ja 12% direktoritest tunneb, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud, kuid 86/88% arvab pigem vastupidist

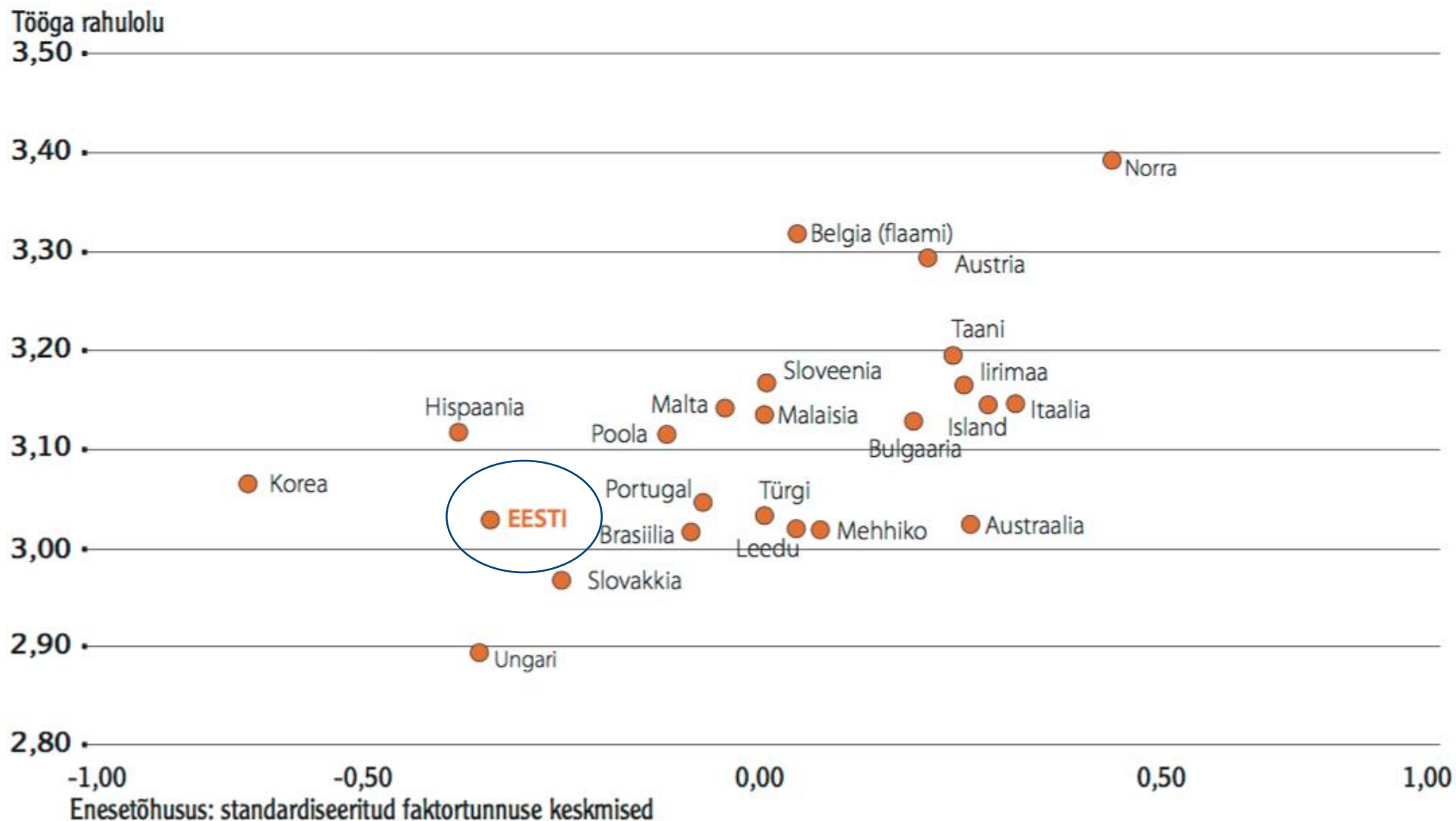
„Leian, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud“ , % (täiesti nõustun+nõustun)

	Õpetajad	Koolijuhid
Eesti	14	12
TALIS keskmine	31	44

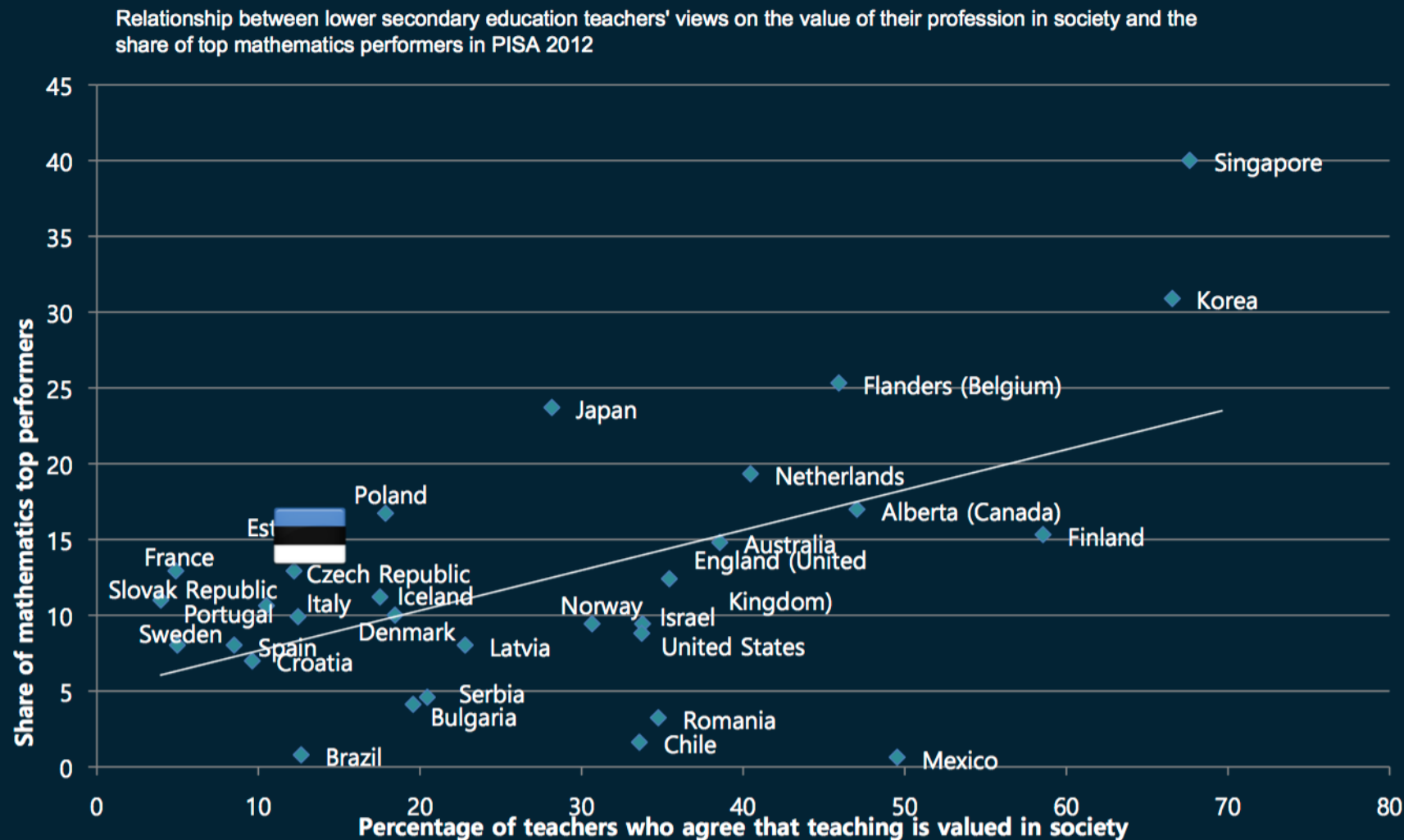
Enesetõhusus ja rahulolu (TALIS)

TARTU ÜLIKOOL

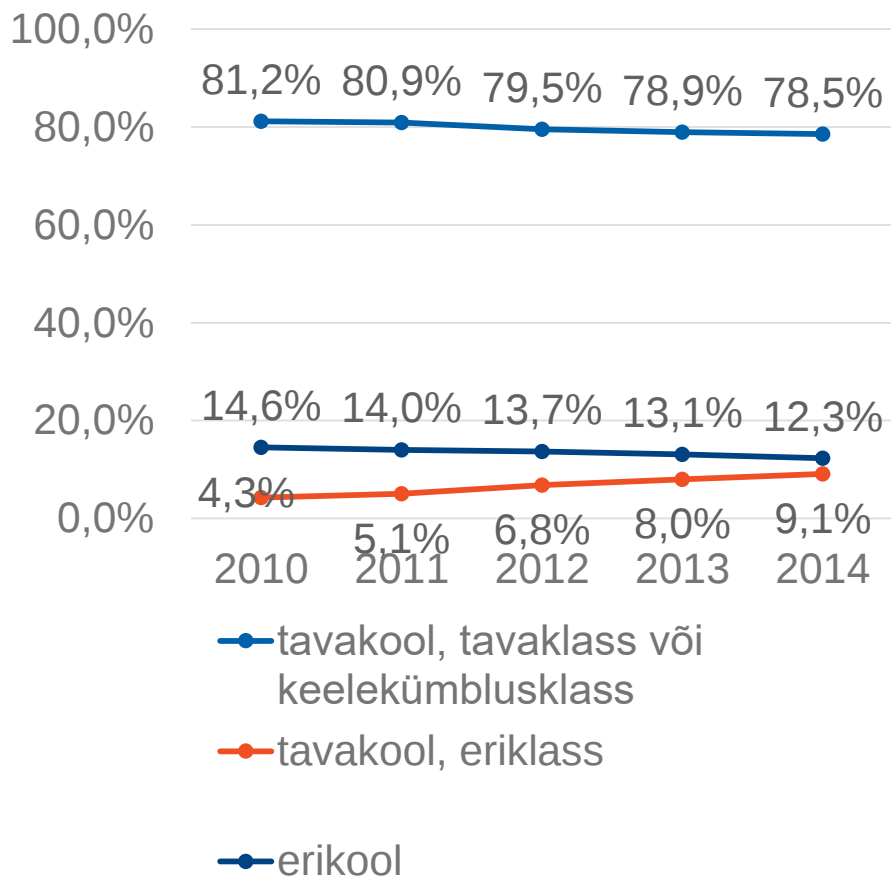
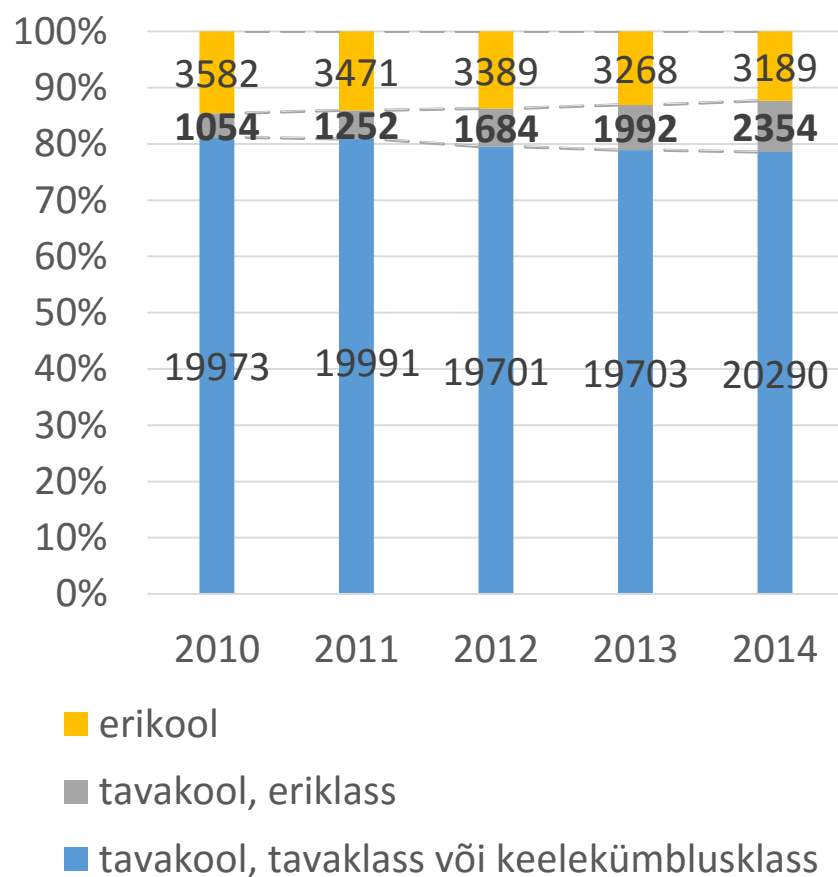

Relationship between the perceived value of the teaching profession and the share of PISA top performers (math)

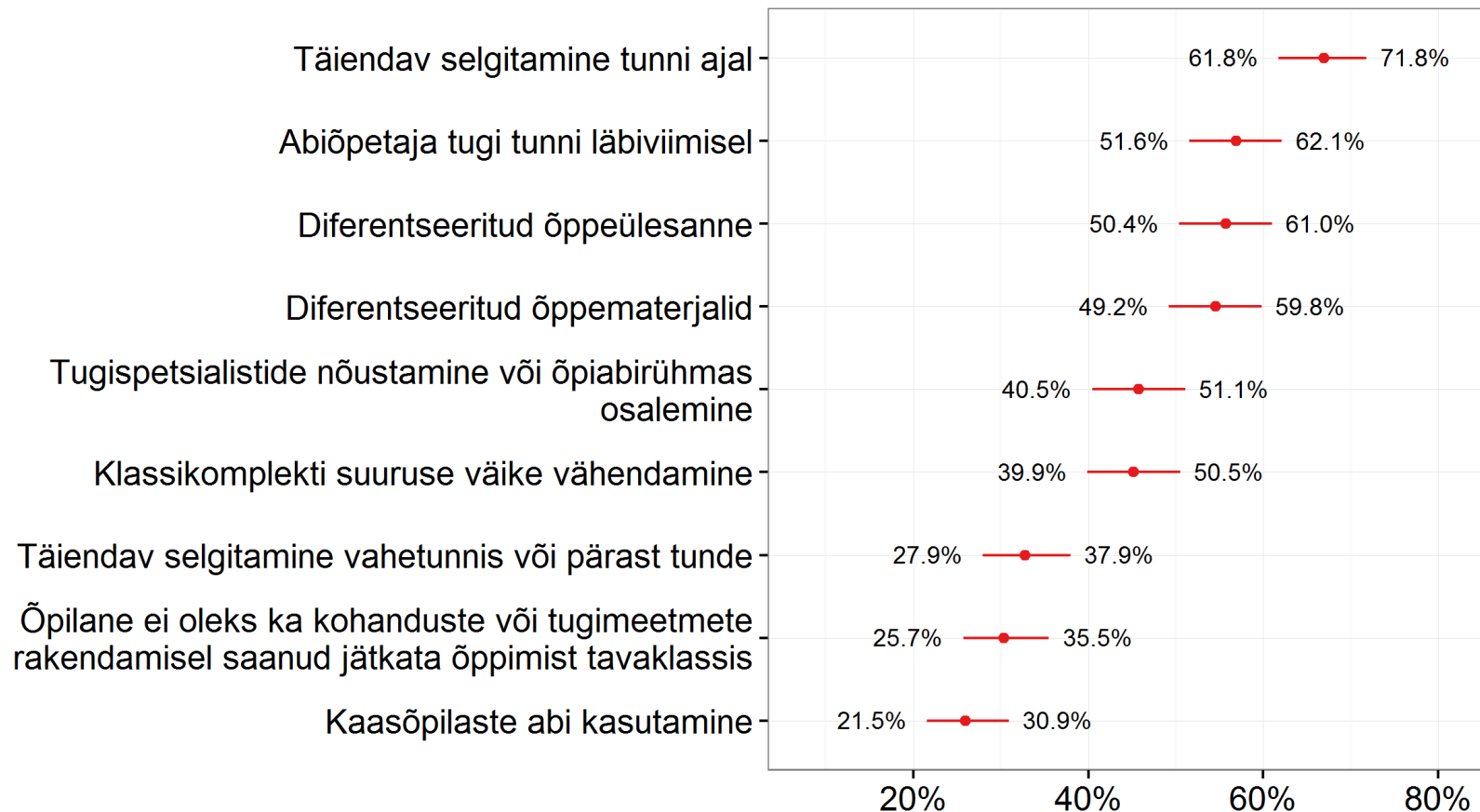
Allikas: Schleicher, A. (2017). *What is behind of the PISA trends across the world?* Ettekanne konverentsil PISA and its meaning for policy and practice around the Baltic Sea, 14–15.02.2017.

19.05 kaasava hariduse seminar, Epp Kallaste, Centar

12685 kirjutamis-, arvutamis- või lugemisraskus; 8385 ajutine õpiraskus –mitmes aines puudulikud

19.05 kaasava hariduse seminar, Epp Kallaste, Centar

Küsitlusandmed näitavad, et ligi 40% tavakooli õpetajatest on õpetanud tavaklassis HEV õpilasi, kes on hiljem siirdunud eriklassi. Neist **70% leidsid**, et eriklassi suundumist oleks saanud vältida.

Autonoomia

Vastuolud õpetajakoolituse ja töökeskkonna vahel (Becher, avaldamisel)

- **Teoreetilised** teadmised vs **praktilise** väärtusega teadmised
- **Teadmised** probleemide defineerimiseks ja lahendamiseks vs **piiratud autonoomia** ja võimalus ning vajadus probleemide defineerimiseks ja lahendamiseks

Õpetaja professionaalse arengu toetamine

TARTU ÜLIKOOL

- Õpetaja **karjääriredeli** väljatöötamine
- Õpetaja **autonoomia avardamine** ning **ootused, vastutuse tõus** ning **töötasu** siduda karjääriredelil liikumisega
- Õppija huvi ja areng
- Õppesisu ja -meetodid
- Õppekeskkond
- Teiste õpetajate professionaalne areng
- Laiem töö kogukonnas ja ühiskonnas

Mida on õpetajal õpetamiseks vaja?

- **Visioon.** Kuidas õpetaja ja kuidas õpilased õpivad.
- **Motivatsioon.** Tahtmine ja motivatsioon investeerida energiat teatud viisil õpetamiseks.
- **Arusaamine.** Mõisted ja põhimõtted, mis on omased mingile pedagoogilisele mudelile.
- **Praktika.** Suutlikkus õpetamisideid praktikas rakendada.
- **Refleksioon.** Suutlikkus õppida oma kogemusest.
- **Kogukond.** Suutlikkus toimetada oma kooli/lasteaia kogukonna liikmena ja moodustada kogukondi õpetajate ja teiste kolleegidega.

Need peavad kokku sobima, et ei tekiks frustratsioon.

Shulman, L. S., & Shulman, J. H. (2004). How and what teachers learn: a shifting perspective. *Journal of Curriculum Studies*, 36, 257–271.

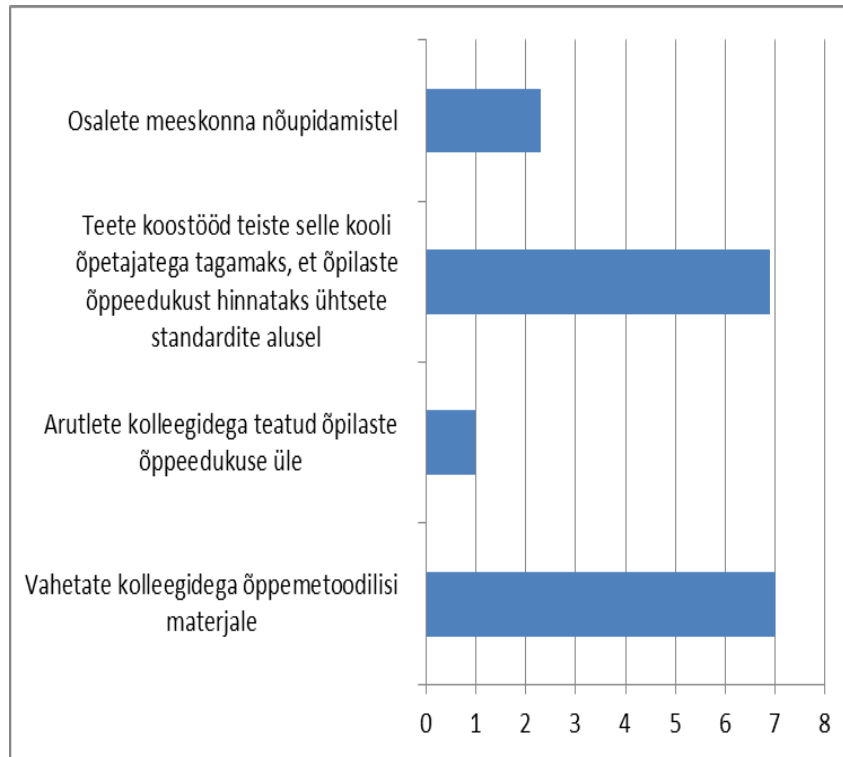
Õpetajate kollektiivne enesetõhusus

- AERA 2017 konverentsilt, Jing-Ping Sun
- 25 a jooksul läbiviidud uuringute tulemuste metaanalüüs
- 7 uuringut **õpetajate kollektiivse enesetõhususe** mõjust **õpilaste tulemustele**
- 11 uuringut **haridusasutuse juhtimise** mõjust **õpetajate kollektiivsele enesetõhususele**
- Kollektiivse enesetõhususe mõju **õpilaste tulemustele** suur (effect size 0,55)
- Leiti, et õpetajate kollektiivne enesetõhusus on ka oluline **vahendaja** juhtimise ja õpilaste tulemuste vahel

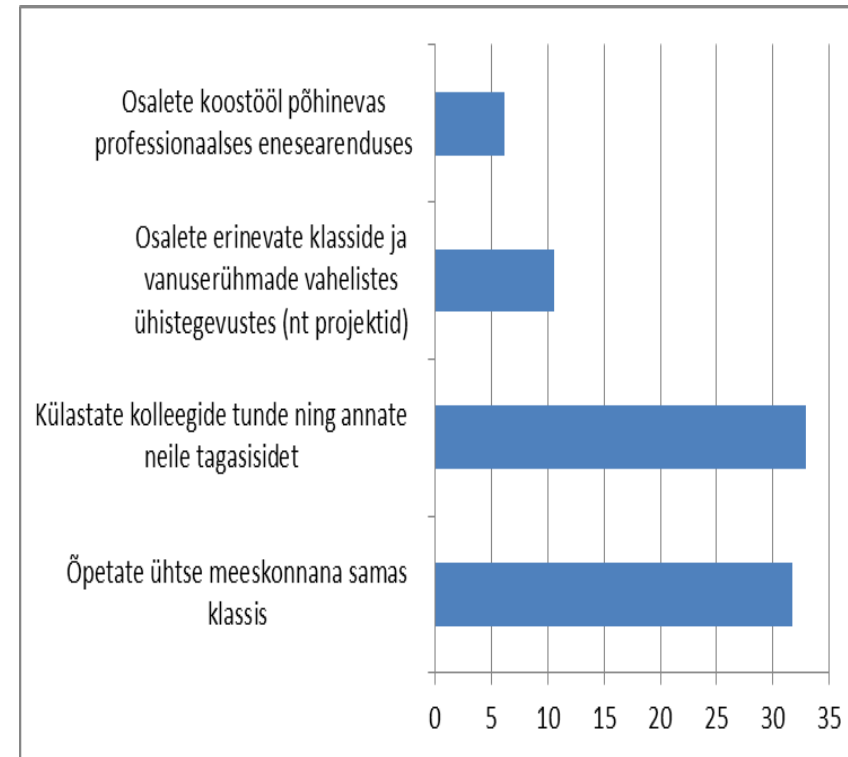
Õpetajate koostöö: TALIS (Loogma, 2014).

(Eesti õpetajate osakaal, kes väitsid, et nad **EI OLE** neid tegevusi teinud)

Igapäevane teabevahetus ja töö koordineerimine

Professionaalne koostöö

Õpetajate koostöö on suure potentsiaaliga ja oluline nii enesetõhususe kui ka rahulolu seisukohalt. Samas teevad õpetajad **suhteliselt vähe nn kõrgetasemelist professionaalset koostööd** (vastastikused tunnikülastused, mentorlus, klassideülesed ühistegevused jms ning **osalevad vähe koostöistes enesetäiendustegevustes**, mille mõju on suurem.

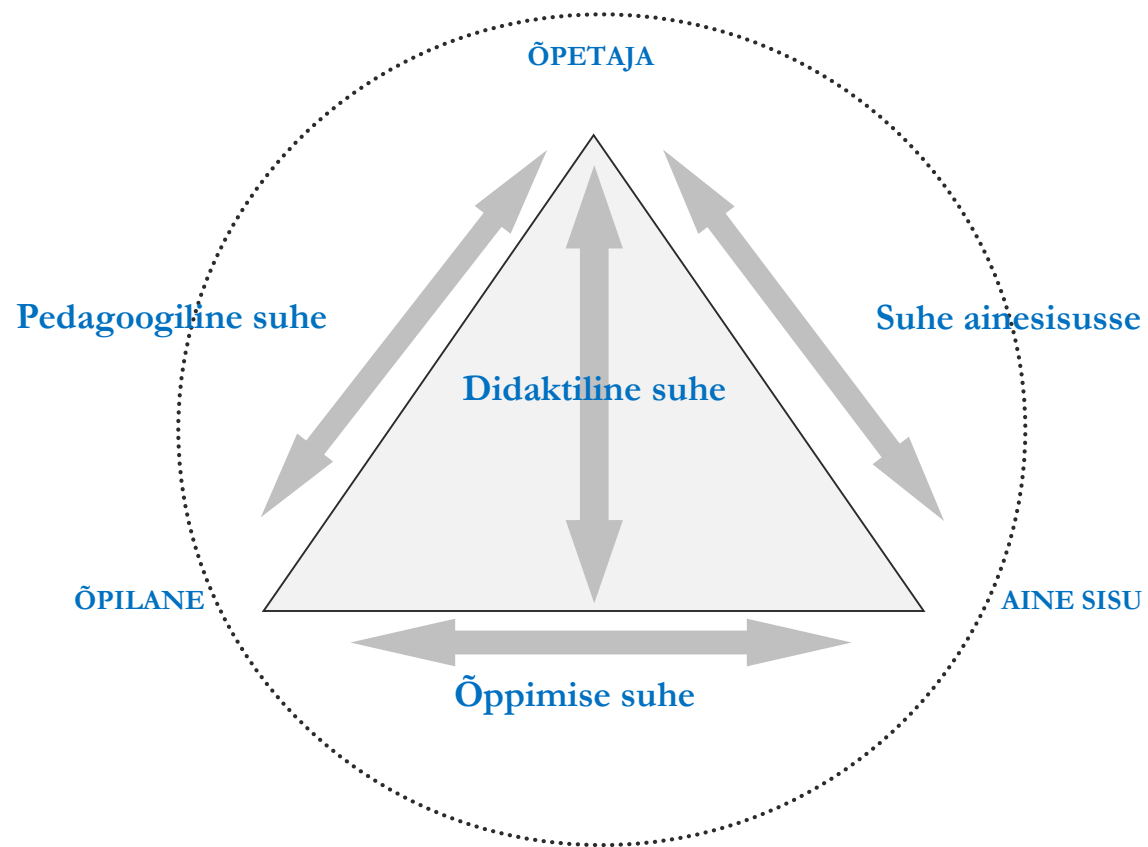
Õpetajate õpikogukonnad

Õppimise uurimine (*lesson study*)

- Õpetajate **koostööl** põhinev professionaalse arengu toetamise viis.
- **Grupp õpetajaid**, kes teevad **ühise eesmärgi** nimel tihedalt **koostööd**.
- Keskendub **õpilaste õppimisele**, mitte õpetajate |

Joonis: Õpetamise elemendid ja protsessid (vrd. Herbart, 1835; Kansanen & Meri, 1999; Harjunen, 2003; Toom, 2006; Patrikainen, 2012)

Õppimise uurimise tsükkel

TARTU ÜLIKOOL

TARTU ÜLIKOOL

Õpetaja, mis Sinust sõltub?

TARTU ÜLIKOOL

Aitäh!

Äli Leijen

ali.leijen@ut.ee